

**NEO-LİBERAL KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE DEĞİŞEN YEREL
EĞİLİMLER SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI VE EMEK
POLİTİKALARI BAĞLAMINDA
TUNCELİ BELEDİYESİ**

Servet GÜN*

ÖZ

Ekonomik ve sosyal etkileri bakımından oldukça farklı bağlamlarda tartışmalara konu olan neo-liberal küreselleşme, etkili olduğu evreden itibaren hemen tüm ölçeklerde refah politikalarını etkilemiştir. Devlet ölçeğinde yaşanan değişim, refah politikalarının belirlenmesi ve uygulanması bakımından piyasa güçlerine yerel düzeyde geniş alan açarken; yoksul ve emekçi kesimleri büyük oranda piyasa mantığı içerisine hapsedmiştir. Kentsel hizmetleri üreten belediyelerin bu süreçte yeni görevler yüklenmesi ve piyasaların işleyişini kolaylaştıracak bir pozisyona yerleştirilmesi, büyük oranda küreselleşmeyle birlikte gelen ‘yerelleşme’ vurgusuyla sağlanmıştır. Bu bağlamda neo-liberal politikalarla uyumlu, ‘yerel kalkınma ve sosyal girişimcilik’ sloganlarını kullanan ‘sosyal belediyecilik’ anlayışı, muhafazakar demokrasi geleneğiyle eklemlenerek en yaygın yerleşik model olma konumuna sahip olmuştur. Yerel düzeyde neo-liberal politikalara itiraz ekseninde temellenen ve piyasacı hattın karşısında iki ayrı hattın ortaya çıktığı görülmektedir. İlki, ‘piyasalaştırılan kamu hizmetlerini geri alma’ hedefiyle şekillenen ve ‘halkın yerel iktidarı’ olarak tanımlanan ‘toplumcu belediyecilik’, diğeri ise, büyük oranda ‘demokratik özerklik’ paradigmasına yaslanan ‘demokratik komünal ekonomi belediyeciliği’dir. Mali ve idari vesayet altında tutulan, ulusal devletin yerel uzantısı olarak konumlanmış olan yerel yönetim anlayışına itiraza bağlı olarak şekillenen bu son model, halkın katılımıyla oluşacak demokratik yerel meclisleri yerinden yönetimin esaslı bileşeni olarak formüle etmektedir. Bahsedilen modeller içerisinde üçüncü modele yakın bir

* Yrd. Doç. Dr., Tunceli Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, servet62@gmail.com
Jel Classification: J11, J30,
iThenticate sistemi tarafından taranmıştır.

anlayış benimsediği düşünölen Tunceli Belediyesi'nin emek politikaları ve sosyal politika uygulamaları, alandan izlenimlerle desteklenerek tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: neoliberal küreselleşme, sosyal belediyeçilik, toplumcu belediyeçilik, demokratik komünal ekonomi belediyeçiliği.

**CHANGİNG LOCAL TRENDS İN NEO-LİBERAL GLOBALİZATİON
PROCESS: TUNCELİ MUNİCİPALİTY İN THE CONTEXT OF LABOUR
POLİCY AND SOCIAL POLİCY APPLİCATİONS**

ABSTRACT

An issue in quite different contexts in terms of its economic and social impacts, neoliberal globalization has affected the welfare policy at all scales from the very stage it is effective. While the changes experienced at the state scale opened large areas for market forces in terms of determining and implementing welfare policies at local scale, these changes trapped the poor and labourers into the market logic. That the municipalities which provide urban services take on new duties and are positioned in a way to facilitate the functioning of the market has been ensured through the emphasis of "localization" accompanied with globalization. In this context, compatible with neoliberal policies and joining with the conservative democratic tradition, the 'social municipality' approach which uses the motto of 'local development and social entrepreneurship' has become the most common model. At the local level, based on the appeal against the axis of neoliberal policies, two separate lines seem to have occurred against the market line. The first is "socialist municipality", which is formed with the objective of "taking back public services opened to market" and is defined as the "local government of people", and the other line is "democratic communal economy municipality" which, to a large extent, depends on 'democratic autonomy' paradigm. Formed against the understanding of local government, held under the financial and administrative tutelage, as the local extension of the national state, the latter model formulates the widely participated democratic local councils as the essential component of local government. Labour policy and social policy practices of Tunceli Municipality, which is thought to have adopted an approach close to the third model, are discussed by means of impressions from the field.

Keywords: neoliberal globalization, social municipality, socialist municipality, democratic communal economy municipality

GİRİŞ

Kapitalist Devletin Geleceği isimli eserinde neo-liberal küreselleşmenin işleyişine bağlı olarak ulus devletin yok olup gitmekte

olduğu yaygın tezine itiraz eden Bob Jessop, yok olup gitmekte olanı görmek için refah devletini işaret etmektedir. Jessop'a göre kapitalizmin bu evresinde erozyona uğrayan ulus devlet değil; ulus devletin tarihsel-özgül bir biçimi olan refah devletidir (Jessop, 2009: 318). Jessop'un işaret ettiği gibi refah devleti anlayışında önemli değişimler olduğu yönündeki görüş hayli yaygındır (Pierson, 1996; Esping-Andersen, 1997; Arningeon ve Bonoli, 2006)². Nitekim refah devleti üzerine yaptığı modelleme çalışmalarıyla bilinen Gosta Esping Andersen, neo-liberal küreselleşmenin etkilerine bağlı olarak farklı refah devleti modellerinin kendilerine özgü farklı yollar çizmek zorunda kaldıklarını ileri sürmektedir (Esping-Andersen, 1997: 11).

Refah devleti olgusuyla oldukça erken zamanlarda ilgilenmiş olan yazarlardan biri olan Briggs (aktaran Gough, 1987: 1), refah devletini, piyasa güçlerinin üç temel alanda sınırlandırılmasıyla ilişkilendirerek açıklamaktadır: ilki, kişilere ve ailelere minimum düzeyde gelir garanti etmek; ikincisi, kişisel ve ailevi sorunlara yol açabilecek yaşlılık ve işsizlik gibi sosyal risklerin azaltılmasında ihtiyaç sahiplerine destek olmak; üçüncüsü, sınıf ve statü farkı gözetmeksizin tüm vatandaşlara genel kabul görmüş standart sosyal hizmetler sunmak.

Briggs'in tanım çerçevesine bakıldığında, sosyal barışı veya dengeyi bozabilecek müdahaleleri vurgulayan bir refah devleti profili ortaya koyduğu anlaşılmaktadır. Ne var ki, 'kapitalist bir toplumda çalışmayan nüfusun korunması için kamu gücünün etkin bir şekilde kullanılması' şeklinde görece daha 'ileri' tanımlar yapıldığı (Gough, 1987) da görülebilmektedir. Aslına bakılırsa, refah devletini, 'temel vatandaşlık haklarıyla ilintili tüm kişilerin daha iyi duruma getirilmesiyle ilgili bir takım faaliyetleri sürdürmekle sorumlu olan devlet' olarak tarif eden genel bir görüşün -bazı istisnalar hariç³- hâkim olduğu bilinmektedir.

Esas olarak sosyal politikalarla ilişkili olarak ele alınan refah devletinin çözülüşü ise, büyük oranda sosyal harcamaların gayri safi milli hâsıla içerisindeki yeri ve değişimi ile ilişkilendirilmekte (Gough, 1987: 3; Aygül, 2010); çözülmenin yönü de, refah devletinin kesintiye uğraması, refah uygulamaları ile sosyal politikaların, hizmetlerin özel sektör ve yerel yönetimlere devredilmesi gibi 'yapısal kayma'larla açıklanabilmektedir (Pierson, 1996).

² Klaus Arningeon ve Giuliano Bonoli'nin editörlüğünü yaptıkları derleme eserin özellikle ikinci bölümü farklı refah modellerine bağlı olarak yaşanan değişimi ülke örnekleri üzerinden incelemektedir.

³ Bahsedildiği gibi refah dağıtımında devletin rolünü olumlayan genel yaklaşımın aksine; Clause Offe (1984), bu paradigmayı -kısmen olumsuzlayan bir yaklaşımla- kriz ve çelişkiler üzerinden okumaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında Neo-liberal küreselleşme sadece refah uygulamaları ve refah devleti anlayışında simgeleşen sosyal politikalarda paradigma kaymasına neden olmamaktadır; aynı zamanda emek piyasalarındaki 'denge'yi sarsarak emeğin konumunu ve emek süreçlerini de etkilemektedir. Kırılgan refah devleti sözleşmesiyle emeğin görelî itaatini tesis eden ⁴ güvence(ler), bu süreçte giderek yerini güvencesizliğe bırakmaktadır. Zira emekçi kesimler için güvencesizlik olarak altı çizilen bu durum, sermaye açısından 'üçüncü endüstri devrimi' (Öngen, 1996: 126) olarak ifade edilen esneklik stratejisi olarak somutlaşmaktadır.

1980'lerden itibaren artarak savunulan neo-liberal iddia, yatırımların ve istihdamın sürmesi için esnekliğin stratejik olarak sürdürülmesi gerektiği yönündedir. Dahası, ekonomide yaşanan her olumsuzluk esnekliğin olmaması ve emek piyasalarında/süreçlerinde yapısal reformların yapılmamasıyla açıklanmakta; stratejik düzeyi yüksek bu iddialar yaygınlaştıkça hükümetler/devletler ve piyasa güçleri, emek süreçlerini esnekleştirme konusunda özgüven kazandıkça güvencesiz işler ve bu işlerde çalışan sayısı giderek artmaktadır (Standing, 2014: 19).

Metasızlaştırma ⁵ (decommodification) yöntemiyle yapılan ve bu nedenle de kapitalist birikim sürecinin önünü tıkadığı varsayılan (Offe, 1984: 149) refah devleti uygulamaları ile emek politikaları, küreselleşmenin genel eğilimine bağlı olarak giderek köklü değişime uğramakta ve büyük oranda neo-liberal ekonomi politikalarına bağlı hale getirilmektedir. Zira emek esnekliği ile emeğin yeniden metalaşması arasındaki ilişkiyi güvencesizlik bağlamında inceleyen Standing (2014: 40-42); öfkeli, dışlanan, kaygılı ve giderek topluma yabancılaşan güvencesizlikle özdeşleşen *yeni tehlikeli bir sınıfın* yaygınlaştığından, *prekarya*'dan ⁶ bahsetmektedir. Jessop (2009: 242) ise, piyasaların işleyişini kolaylaştırmak üzere *etkin devletten* söz ederken refah uygulamaları, sosyal politikalar ve

⁴ I. Wallerstein, refah devleti uygulamalarını çalışanların sistemle bütünleştirilmesi yoluyla güç ve zenginliğe dayalı tahakkümün rızaya dayalı bir tahakküme dönüştürülmesinin araçları olarak tanımlamakta; küresel artı değerın bir kısmının refah devleti yoluyla çalışan sınıflara aktarılmasıyla da bu sınıfların uysallaştırdığını dolayısıyla da sermaye ve emek arasında zımni bir uzlaşma olduğunu vurgulamaktadır (aktaran Çelik, 2010: 67).

⁵ Metasızlaşma, kullanım değeri çerçevesinde tüketilen metanın (mal ve hizmetlerin) değişim değerine bağlı olmaksızın sunulmasıdır. Piyasa dışı yöntemler kullanıldığı imasını taşıyan metasızlaştırma kavramı, metalaşmanın olumsuzlanmasıyla kullanılmaktadır. Keza alınır-satılır mal ve hizmetlerin değişim değeriyle sunulması sermaye birikimine imkân sağlamaktadır. Örneğin Harvey (2008: 123) kamu hizmeti gören varlıkların şirketleşmesini veya her türden kamu hizmetinin (elektrik, su, telefon vs) özelleştirilmesini sermaye birikiminin önünü açan metalaştırma yöntemleri olarak değerlendirmektedir.

⁶ Prekaryayı 'henüz oluşum aşamasında bir sınıf' olarak tanımlayan Standing (2014) precarious (güvencesiz) sıfatı ile proleterya ismini birleştirerek 'güvencesiz proleterlere' atfen bu kavramı kullanmaktadır.

hizmetler alanında ‘haktan yükümlülüğe’ doğru bir paradigma kayması⁷ olduğunun altını çizmektedir.

Kısacası, geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğinde belki de en çok tartışılan kavramlarından bir tanesi olan küreselleşme, şüphesiz neo-liberal ideolojinin gelişmesinde ve hegemonik hale gelmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Nitekim esnek emek piyasalarıyla anılan neo-liberal politikalar; refah rejimlerinin hedeflediği ‘tam istihdam’, ‘adil bölüşüm’, ‘yoksulluğu dindirme’, ‘sosyal güvenlik hizmetlerinin evrensel standartlarda sağlanması’ gibi müşterek sosyo-ekonomik sorunların çözümünde ‘geleneksel yol’lara (refah politikalarına) başvurmanın artık mümkün olmadığı imasında bulunmaktadır.

Küresel neo-liberal politikalar marifetiyle geleneksel refah politikalarından ayrılış, sosyal politika uygulamaları ve emek politikaları bağlamında yerel yönetimlere ‘önemli’ bir alan açmıştır. Bu çalışmanın asıl amacı da, refah devletinin ya da sosyal devletin çekildiği alanları doldurmak üzere yerel yönetimlerin üstlendiği rollerin -ve varsa eğer- farklılaşan izlerini sürmektir. Değişim eğilimine bakıldığında (‘yeni sağ’) ortaya çıkacak model(ler) konusunda fazla bir seçenek olmadığı açık olsa da, ‘sosyal belediyecilik’ olarak tarif edilen model karşısında ‘toplumcu belediyecilik’ ve henüz adı netleşmemiş, çerçevesi belirlenmemiş üçüncü bir ‘model’den, ‘demokratik özerklik’ perspektifine dayanan bir belediyecilik anlayışından bahsedilebilir. Ağırlıklı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerimizde yönetim hakkı kazanmış olan DBP’li (Demokratik Bölgeler Partisi) belediyelerle özdeşleşen bu anlayışın ayrı bir model olup olmadığı çalışmanın ilerleyen aşamalarında ortaya konulmaktadır.

Neo-liberal küreselleşmenin gelişimine bağlı olarak refah devleti anlayışında yaşanan dönüşümün toplumun neredeyse bütün alanlarında önemli değişimlere neden olduğu ve bu değişimlerin yerel yönetimlere (belediyelere), onun politikalarına sirayet ettiği veri kabul edilerek; yukarıda sayılan belediyecilik tipleri üzerinden Tunceli Belediyesi ve belediyenin neo-liberal siyasa karşısındaki tutumu, sosyal politika uygulamaları ve emek politikaları bağlamında incelenmektedir.

KENT SİYASASI VE YEREL YÖNETİMLER

Refah devleti anlayışında yaşanan değişimi yerel yönetimlerin⁸ üstlenmek zorunda oldukları roller bağlamında incelemek, şüphesiz kent ve

⁷ Jessop (2009: 217), bu şekilde bir kaymayı Keynesci Ulusal Refah Devleti’nden Shumpeterci Rekabet Devleti’ne geçiş olarak değerlendirmektedir. Jessop, Shumpeterci Rekabet Devleti’nin en önemli özelliklerinden birini, ‘ulusal ekonomik mekânda emek piyasası esnekliğine hareketlik kazandırmak üzere düzenleyici çerçeveyi değiştirmek’ olarak sermaye birikimi bağlamında okumaktadır.

kent siyasetini anlamaksızın eksik kalacaktır. Nitekim belediyeler üzerine yürütülecek sosyal politika ve emek politikaları ilişkili bir tartışma kent siyasetinden ayrı ele alınmamalıdır.

Girişte ima edildiği gibi, refah devletinin dönüşümü sistemik bir tıkanmayı aşma çabasına bağlı olarak ortaya çıkmış bir çaredir -ya da çarelerden birini işaret etmektedir-. Kapitalizmin gelişimiyle ilgili ileri sürülecek en temel argüman kuşkusuz sermayenin kendisini yeniden üretebilme ve genişleyebilme potansiyeline yapılan vurgudur. Sermayenin/kapitalizmin kendisini yeniden üretmesi ve genişlemesi bağlamında önemli kent kuramcıları kentsel ilişkiler ve çelişkiler üzerinde durmaktadırlar (Harvey, 2006; Lefebvre, 1976; Castells, 1997). Örneğin Lefebvre, kapitalizmin yirminci yüzyılı görebilmesini büyük ölçüde kent mekânını keşfetmesine bağlamaktadır. Harvey, kapitalizm açısından kentsel mekânın stratejik bir konumda oluşunu üretim ve yeniden üretim sürecine bağlı olarak sınıfsal çelişkiler üzerinden açıklamaktadır. Kent mekânı bağlamında Kapitalist sistemin kendisini yeniden üretmesi ve sürdürmesi bakımından önemli diğer bir tespit Katznelson tarafından yapılmaktadır. Yazar, birikim ve çelişkilerin hem mekânı hem de dengeleyicisi olarak kenti işaret ederken; birikim ve çelişkilerin kentsel mekânda nadiren doğrudan görülebildiğini, yönetimlerin (devlet ya da yerel yönetim) bu ilişki ve süreçlere doğrudan ya da dolaylı bir biçimde aracılık ettiğini vurgulamaktadır (Harvey, 2006: önsöz). Kent kuramını toplumsal kuramı bütünleyen esaslı parçalardan biri olarak gören Castells, analizinin merkezine 'tüketim' olgusunu koyarak kentsel çelişkiyi incelemektedir. Castells, tüketimden yola çıkarak sermayenin baskısının sınıfsal çelişkilerden daha fazla olabileceğini –tüm insanlığın gelişim olanaklarına uygulanan baskı üzerinden- tartışmaktadır (1997: 27).

Kentsel mekân üzerinden yürütülen kuramsal tartışmaların ağırlık merkezleri farklı olsa da esas olarak bu tartışmalarda iki noktanın altı belirgin bir biçimde çizilmektedir. İlki, kentsel mekânın sağladığı değişim değeridir; ki bunlar sermayenin birikim olanakları ve rant kapasitesidir. İkincisi ise kullanım değerine bağlı olarak kentin bir yaşam alanı olarak tespit edilmesidir. Değişim değerinin kullanım değerine baskın hale geldiği kapitalist bir kentte, toplumsal sınıfların-kesimlerin konumu ve yönetimlerin yaslandıkları paradigmlar, toplumsal/sınıfsal dinamiklerin verecekleri mücadelelerle belirlenmektedir (Şengül, 2009a: 43).

Refah devleti modelinin dönüşümüyle birlikte neo-liberal devlet, kentleri sunum merkezli bir anlayışla üretim mekânları olarak görmeye

⁸ Türkiye Cumhuriyeti idari yapılanmasına göre 'yerel yönetim' olarak ifade edilen yapı; İl Özel idare'si, Belediyeler ve Köyler olmak üzere üç ana birime ayrılır. Ancak bu çalışmada 'yerel yönetimler' kavramının geçtiği yerlerde yerel yönetimler bağlamında fiilen işlevsel olan 'belediye'yi kast ettiğimiz anlaşılmalıdır.

başlamış ve bu anlayışın doğal sonucu olarak daha önce sağladığı bir dizi kamu hizmetini sağlamaktan tedricen vazgeçmiştir (Şengül, 2009a: 316). Keza refah devleti paradigmasının hakim olduğu bir önceki dönemde kendisini kolektif hizmetlerin sunucusu olarak gören kentsel/yerel yönetimlerin yerini -lokal örnekler istisnai olarak dışarıda tutulacak olursa- bugün itibariyle asıl olarak büyümeye önem veren ve sermayenin taleplerine duyarlı hale gelen bir yerel yönetim anlayışına bırakmış olması, piyasa dışı toplumsal dinamiklerin yeterince başarılı olamadıklarını işaret eden önemli göstergelerdir.

Kent siyaseti bağlamında merkezi ve yerel yönetim düzeylerindeki gelişmeler yakından izlendiğinde piyasa dışı dinamiklerin aksine; piyasa yönelimli dinamiklerin üstünlük sağladığı açıkça görülebilir. Nitekim devletin merkezi ve yerel düzeyde kamusal hizmet/sorun alanlarından özelleştirme ve benzeri yöntemlerle sermaye merkezli politikalar lehine çekilmesi bu nokta açısından bariz bir işaret olarak okunmalıdır. Aynı zamanda, bu süreçte sermayenin alanının genişlemesine paralel bir biçimde piyasa güçlerinin konumunu pekiştiren 'yönetim'den 'yönetişim'e geçiş olarak adlandırılan (Harvey, 1989: 4) kent yönetimi anlayışında önemli değişimlerin olduğu da bilinmektedir.

Kent yönetiminin ağırlıkla piyasa güçlerine tabi hale gelmesi anlamına gelen yönetişim, adem-i merkezileşme ve demokratikleşmeyi içeren bir model olduğu iddiasını taşımaktadır. Ne var ki, Bayramoğlu'na göre, hem adem-i merkezileşme hem de demokratikleşme yönetişim bağlamında gerçeği ters yüz etmekten başka bir anlam taşımaz. Şöyle ki, siyasal iktidarın ulus devlet ölçeğinde adem-i merkezileşmesi anında başka bir merkezileşme, küresel ölçekte iktidarın merkezileşmesi sağlanmaktadır. Benzer biçimde kavrama içerilen demokratikleşme boyutu ise, emekçilerin onay ve rızasını yok sayan bir pratiğe yaslandığından gerçekte bağdaşmayan bir retorikten ileri gidememektedir. Zira katılımı değil despotizmi çağrıştıran yönetişim, politik toplumun (devlet) sivil toplum (piyasa) tarafından kuşatılmasından başka bir şey değildir (Bayramoğlu, 2005: 415).

Bugün gelişmiş ülkelerde yaygın hale gelmiş bulunan yönetişim paradigmasına dayanan modellerin ilk örneklerinin uzun zaman önce az gelişmiş ülkelerde ortaya çıktığını belirten Şengül ise (2009b:196-197), yönetişim anlayışını, yerel yönetimleri siyasal ağlarla ve patronaj ilişkileriyle kuşatan bir ilişki biçimi olarak okumaktadır. Dolayısıyla yönetişim paradigmasının ima ettiği 'kentsel süreçlere katılım' çoğulcu bir nitelikten çok asıl olarak patronaj ilişkilere dayanmaktadır.

Jessop (2009: 340-343), yönetişim anlayışının yukarıdaki formülasyona uygun bir amaçla piyasalara kurtarıcı bir model olarak sunulmasını, neo-liberal politikalara bağlı piyasa başarısızlığını örtme çabası olarak görüp, açıklamaktadır. Zira 1980'lerden itibaren uygulanmaya

başlayan neo-liberal politikalar; 1990'lerden itibaren ekonomik kriz, kronik işsizlik, yoksulluk gibi yıkıcı etkiler yaratmış ve yine bu dönemde yaşanan mali krizler küresel ölçekte belirleyici olan neo-liberal politikaların başarısızlığı olarak değerlendirilmiştir.

Tüm bu *yaratıcı yıkım*⁹ faaliyetleri, neo-liberal ideolojinin hegemonyasını sarsmasa da onun gözden geçirilmesine neden olabilmektedir (Güzelsarı, 2003: 20). Nitekim tüm bu nedenlerle neo-liberal ideolojinin merkezi söylemlerinden biri olan 'minimal devlet' söylemi giderek yerini 'etkin- düzenleyici devlet'¹⁰ ve 'yönetişim' gibi söylemlere bırakmaktadır.

Kısacası, neo-liberal küreselleşme sürecine bağlı olarak refah devletlerinin yaşadığı dönüşümü 'piyasa güçlerine alan açılması' bağlamında analiz eden genel bir eğilim öne çıkarken; kamu sektöründen özel sektöre doğru genişleyen bu eğilim, özelleştirme, piyasalaştırma, taşeronlaştırma ve esnekleştirme gibi uygulamalarla somutlaşmaktadır. Ekonomik ve toplumsal alanda önemli bir dönüşümü işaret eden neo-liberal politikalar ve uygulamalar, düzeyleri ve özgünlükleri 'gelişmişliğe' bağlı olarak farklılaşsa da, hem gelişmiş hem de azgelişmiş ülkelerde yaygın bir biçimde uygulanmaktadır.

TÜRKİYE'DEKİ EĞİLİME BAĞLI OLARAK YEREL YÖNETİM MODELLERİ

Genel hatlarıyla 1980'lerde tüm dünyada yaygınlaşmaya başlayan neo-liberal eğilimler aynı tarihlerde Türkiye'de 24 Ocak kararları adı verilen 'yapısal uyum' politikalarıyla 'başka seçenek yok' gerekçesiyle etkili olmaya başlamış (Boratav, 1997); İMF'yle imzalanan anlaşmalar ve 2001-2002 krizleri sonrasında yapılan 'ikinci kuşak reformlar'la hız kazanmıştır. Bahsi geçen düzenlemeler, kamu yönetimi reformu ana başlığında yerel yönetimlerde -İl Özel İdaresi, büyükşehir belediyesi ve belediyelerde- kamu anlayışında önemli yapısal değişikliklerin gerçekleşmesinde belirleyici olmuştur. Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki görev paylaşımını radikal bir biçimde değiştirmeyi öngören -özelleştirme, yönetişim ve yerelleşme ilkeleri olarak özetlenebilecek- bu düzenlemeler, kamu hizmetlerinin görülme politikalarında önemli değişiklikler getirirken; devleti üretici konumdan çekerek düzenleyici bir pozisyona yerleştirmiştir (Ataay, 2007a: 3-4).

⁹ Kavram David Harvey'e aittir.

¹⁰ Etkin devlet vurgusu, piyasayla ilişkileri bağlamında devletin yeni bir rol alması gerektiğine ilişkindir. Bu bağlamda, etkin devlet yaklaşımı ile devlet-piyasa ilişkilerinde esaslı bir değişimi öngören Dünya Bankası, 'devlet piyasa karşıtlığı' tartışmalarına son noktayı koyarak; piyasayı destekleyici ve tamamlayıcı devlet faaliyetlerini önermektedir. Kısacası bu yeni durumda, etkin devlet, piyasaları işler hale getirme göreviyle karşı karşıya kalmaktadır (Jessop, 2009).

Devletin piyasalarla ilişkilerini yeniden formüle eden neo-liberal paradigmaya yaslanan ‘düzenleyici devlet’; kamu hizmeti politikaları, emek politikaları ve sosyal politikalar bağlamında devletin piyasalarla ilişkilerini ‘demokratikleşme’ vurgusuyla yeniden formüle ederek iki temel mekanizmayı öne çıkarmaktadır. Bu mekanizmalar, sivil toplum kuruluşlarının karar alma süreçlerine katılımını öngören ‘yönetişim’ anlayışıyla; çoğulcu ve katılımcı bir demokrasi anlayışını yerele taşıyacağı varsayılan bir ‘yerelleşme’ modelidir. Üst kurullara ve kent konseylerine¹¹ sivil toplum temsilcilerinin katılımını öngören yönetim anlayışı, hem merkezi hem de yerel düzeyde çoğulculuğu geliştirecek bir adım olarak hesaplanmaktadır. Nitekim bu yaklaşımın bir uzantısı olarak özel sektör ve toplumun çeşitli kesimlerinin dahliyle katılımcı ve çoğulcu bir yönetim anlayışına geçilmektedir. Kamu reformu bağlamında demokratikleşme vurgusuyla ileri sürülen diğer bir anlayış olan yerelleşme adımına göre ise, görev ve yetkilerin merkezi yönetimden yerele aktarılması hizmetlerin yerinde üretilmesini sağlayacak, bu da, karar alma süreçlerine halkı katacaktır. Aynı şekilde, sivil toplumun katılımıyla oluşturulacak kent konseyleri, yerel katılımın ve demokrasinin artırılmasında belirleyici hale gelecektir (Ataay, 2007b: 5-6).

Yönetişim ve yerelleşme gibi iki temel yöntem kurgusuyla piyasa toplumuna geçişi hedefleyen neo-liberal yerel yönetim anlayışı, kamusal hizmetlerin sunumu ve emek politikaları bağlamında -iddia edildiği gibi- demokratik bir yerel yönetim modeli oluşturabilmiş midir? Benzer şekilde, neo-liberal paradigmaya dayalı ve kapsamlı politikalarla yerel yönetimlerin geniş bir zaman içerisinde kesintisiz reforme edilmesi, yerleşik neo-liberal bir yerel yönetim anlayışı ortaya çıkarmış mıdır? Ya da, sınırları kapsamlı düzenlemelerle çizilmiş olmasına rağmen alternatif bir yerel yönetim anlayışının mevcut koşullarda geliştirilmesi olanaklı mıdır?

Alan yazına bakıldığında yukarıdaki sorulara kimi cevaplar üretilebilmeye imkân verecek genel olarak (kaldıysa eğer geleneksel belediyeciliği bu sınıflandırmaya tabi tutmaksızın) üç ayrı belediyecilik anlayışının öne çıktığını ifade etmek mümkündür. Bu bağlamda, neo-liberal belediyecilik tipine uygun belediyecilik anlayışının yaygınlığı bir bakıma neo-liberal paradigmanın belediyeler özelinde başarısını göstermektedir. Benzer şekilde, diğer modellerin ortaya çıkışını alternatif bir model olarak görmek ve bunu bir meydan okuma olarak analiz etmek olasıdır!

¹¹ Kent vizyonunu ve hemşerilik bilincini geliştireceği düşüncesiyle oluşturulan kent konseyleri, kentin hak ve hukukunun korunması ve sosyal yardımlaşmayı sağlamak amacıyla yerel yönetimlerin diğer ilkelerini de hayata geçirmek üzere kurulacak olan yapılardır. Asıl önemlisi de, sivil toplumun yerel yönetimlere katılımını kolaylaştırmak üzere tasarlanmış olan kent konseyleri, HABITAT II Zirvesi’nde Yerel Gündem 21 sayesinde hayata geçirilmiştir. Kent konseyleri ile ilgili detaylı bilgi için Tesev’in Yerel Yönetim Sistemleri (Toksöz: 2009) adlı derleme çalışmasına bakılabilir.

Sosyal belediyecilik

Sıklıkla ‘muhafazakar demokrasi geleneği’yle ilişkilendirilen sosyal belediyecilik anlayışı (Kaya ve Şentürk, 2007; Akdoğan, 2006; Yıldırım ve Göktürk, 2008), kısmen de olsa 1970’li yılların sonlarından itibaren kurumsallaşmaya başlamış; 1990’lı ve 2000’li yıllarda ise yapısal reformların etkisiyle kurumsallaşmasını büyük oranda tamamlayarak yaygınlaşmıştır (Pektaş, 2010: 12; Ersöz, 2005).

Yerel kalkınmanın önderi ve paydaşı olarak görülen (Göymen ve Kaya, 2004) sosyal belediyecilik; ekonomi, sosyoloji, sosyal politika, eğitim, antropoloji gibi birçok alanı ilgilendiren konuları içerecek şekilde tanımlanmaktadır. Nitekim sosyal belediyecilik, yerelde sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yüklenen; kamu harcamalarını eğitim, sağlık, konut ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca özgüleyen; işsizlere ve kimsesizlere yardım edilmesi, sosyal dayanışmayı ve entegrasyonun sağlanması için sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amacıyla politikalar üreten; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan adalet duygusunu güçlendirmeye yönelik yerel yönetime (belediyeye) sosyal sorumluluk bağlamında kontrol işlevi yükleyen bir model olarak tasvir edilmektedir (Akdoğan, 2006: 42-44).

Geleneksel belediyecilik anlayışından farklı ve çok yönlü bir model olarak tanımlanan sosyal belediyecilik, sosyal entegrasyonu sağlamak üzere, insanların sosyal ve kültürel hayatlarına katkıda bulunan, görev ve sorumluluk alan bir hizmet birimi olarak görülmektedir. Keza, ‘yardıma ihtiyaç duyanlara yardım etmenin yanında, onları muhtaçlıktan çıkarmayı da hedefleyen sosyal belediyecilik anlayışının amaçlarından biri, sosyal sorunların ortaya çıkmasına engel olup önleyici tedbirler alarak; çocuk, genç, kadın, yaşlı ve özürllülere yönelik sosyal projeler üretip toplumun huzur ve refah düzeyini yükseltmek’ olarak açıklanmaktadır (Öztürk ve Gül, 2012: 385).

Sosyal belediyeciliği çoğu zaman yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine yapılan parasal veya aynı yardımlarla özdeş tutan anlayışa karşı çıkan Şen (2007: 40-41), -Amartya Sen’in ‘yapabilirlik yaklaşımından esinlenerek- ‘bireyi yapabilir’ kılmaya referansla ve fakat olması gereken üzerinden üç boyutlu bir harekât olarak telakki etmek gerektiğini belirtmektedir. Buna göre sosyal belediyeciliğin harekât noktası; sosyal dokunun rehabilitasyonu, yoksulluğun azaltılması ve sıfır işsizlik olmalıdır. Yazara göre bu üç boyutta başarının sağlanabilmesi; yerel, ulusal ve uluslararası ölçekte işbirliğine bağlıdır. Yerel, ulusal ve uluslararası işbirliği konusunda ise toplumsal kimi gruplar ve sivil toplum kuruluşları referans gösterilmektedir. Kaya ve Şentürk’e göre (2007: 18), sosyal belediyecilikte başarının ölçüsü,

“belediyenin kaç kişiye ne kadar yardım yaptığı değil; hangi sivil toplum kuruluşları ile ne kadar ortak çalışma yaptığıyla belirlenmelidir”.

Sosyal belediyciliği ‘muhafazakar demokrasi’ nitelemesiyle analiz eden Kaya ve Şentürk (2007: 25) Kamu ve Yerel Yönetim Reformu’na referansla sosyal belediyciliğin genel çerçevesini ‘etkin belediycilik’¹² formülüyle ‘işletmeciliği çağrıştıran’ kavramlar ekseninde açıklamaktadırlar. Yazarlara göre, sosyal belediyeler ilkesel olarak; performans esaslı bütçeleme, performans değerlendirme, ekonomik ve sosyal fayda analizi gibi teknik uyarlanmaların yanı sıra; toplam kalite yönetimi, süreç iyileştirme, kalite yönetimi gibi etkinliği ve verimliliği artırıcı çalışmalar ile özelleştirme ve hizmet alım (taşeronlaşma) yoluyla çalışmalarını gerçekleştirmelidirler.

Zira ‘yerel kalkınma veya sosyal girişimcilik’, sosyal belediycilik anlayışında merkezi bir yer işgal eden önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Kaya ve Şentürk, 2007; Göymen ve Kaya, 2004; Kaya, 2008). Bu bağlamda küreselleşmenin bir sonucu olarak değerlendirilen ‘yerelleşme’ süreciyle ‘yerel kalkınma’ arasında determinist bir ilişki kurulmaktadır. Buna göre, yerelleşmeyle birlikte uluslar arasında olan rekabet ve işbirliği yerini kentler ve yerelliklere bırakmıştır. Dolayısıyla da, kalkınma artık ulusal düzeyli değil; yerel düzeyde bir çaba olmak zorundadır. Zira yerel dinamiklerin harekete geçirilerek yerel toplulukların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun bir gelişim sağlamak, yerel kalkınma anlayışının temel hedefi olarak formüle edilmektedir (Kaya, 2008: 116).

İnsan ve doğal kaynak potansiyeliyle kentin olanaklarından en üst düzeyde yararlanılmasını sağlamak üzere yerel girişimciliğin rekabet üstünlüğünü arttırmak; yerli ve yabancı girişimcileri teşvik etmek (Kaya, 2008: 116); yörenin çekici hale getirilmesi ve sosyal sermayenin geliştirilmesi için çalışmak, yerel kalkınmanın (‘paydaşlarıyla birlikte belediyelerin’) kullanacağı yöntemler arasında sayılmaktadır (Göymen ve Kaya, 2004).

Yerel düzeyde sosyal politikaları başarıyla uyguladığı gerekçesiyle sosyal belediyciliği olumlayan yaklaşımların (Seyyar, 2008) yanı sıra; geleneksel ve liberal modelin karışımı melez (Çelik, 2010: 68), rantçı (Öztürk ve Gül, 2012: 386) piyasacı (Doğan, 2002; Buğra, 2008) bir model olarak görüp olumsuzlayan çalışmaların da olduğu görülmektedir. Zira iktisadi açıdan piyasacı ve sosyal politikalar bakımından hayırseverlik anlayışıyla hareket ettiği düşünülen sosyal belediycilik, piyasacılık ve hayırseverlik politikaları üzerinden temel kapitalist mantıkla uyumaktadır.

¹² Bu kavramı içeriklendiren bir model olarak ‘sosyal girişimci belediycilik’ anlayışından bahsedilmektedir. Sosyal belediycilik ile girişimcilik ilişkisini analiz eden bir çalışma için bakınız: (Koçak ve Kavi, 2014).

Nitekim piyasaların yarattığı sorunların ve çelişkilerin giderilmesinde hayırseverlik önemli bir işlev görmektedir. Hayırseverlik, klasik sosyal politikanın kamuya getirdiği yüklerin bir kısmını üstlendiği ve hak arama yerine itaat kültürünü beslediği için hem piyasalar hem de (sosyal belediyecilik anlayışını benimsemiş olan) politik elitlerce tercih edilmektedir (Çelik, 2010: 65; Buğra, 2008: 242). Benzer şekilde, sosyal politikaların ‘hak’ temelinden hayırseverliğe doğru kayması ve büyük oranda sivil toplum kuruluşlarına (hayır kurumları, vakıflar, cemaatler vs) devredilmesi, patronaj ve kliental/yanışmacı ilişkileri¹³ geliştireceği düşüncesiyle de eleştirilmektedir (Yaşar ve Yenimahalleli Yaşar, 2012: 87).

Eleştirilerin yoğunlaştığı diğer bir nokta, sermaye birikim süreçlerini etkileyecek olan yerel dinamiklerin pozisyonlarında yaşanan değişim ile ilgilidir. Buna göre, sosyal belediyecilik anlayışının önemli ayaklarından biri olan ‘yönetişim mekanizmasıyla’ piyasa sisteminin aktörleri ve sivil toplum kuruluşları -yerel yönetimleri güçlendireceği gerekçesiyle- öne çıkarılmaktadır. Ne var ki, yönetişim mekanizmasının getirdiği ‘birlikte yönetim’ sürecinde –neo-liberal yeniden yapılanma politikalarıyla önemli oranda toplumsal güç kaybına uğramış olan- kent yoksulları ve emekçilerden çok sermaye tabanlı örgütler ve firmalar etkili olmaktadır. Dolayısıyla sosyal belediyecilik yaklaşımıyla öne çıkarılan yönetişim mekanizması, yerel yönetimler alanında toplumun refah düzeyi görece yüksek kesimlerinin sivil toplum örgütleriyle birlikte firmaların yönettiği korporatist bir yerel temsiliyet yapısı olmanın ötesine geçememektedir (Doğan, 2002: 104; 138; Öztürk ve Gül, 2012, 388).

Toplumcu belediyecilik

‘Toplumcu belediyecilik’ olarak adlandırılan ve farklı bir paradigmaya yaslanan belediyecilik anlayışının ortaya çıkması -hegemonik bir ideoloji olan neo-liberal anlayışla şekillenen sosyal belediyecilik ve yapısal düzenlemelerle getirilen kısıtlamalar ortadayken- bu veya benzeri anlayışların sürdürülebilmesi, ‘çift yönlü hareket’ açıklamasıyla Karl Polanyi’yi (2010: 191) büyük oranda haklı çıkarmaktadır. Polanyi, kısaca, piyasa ve onu sınırlamaya yönelik ‘karşıt hareketler’i modern toplumun çift yönlü hareketi olarak okumakta ve çift yönlü hareketi, düzenleyiciliğin doğal bir çelişkisi (mücadele ve alternatif modellerin ortaya çıkması) olarak yorumlamaktadır (Çelik, 2010: 66).

¹³ Patronaj kavramı, devlete/kamuya ait kaynakları, imkânları dağıtarak veya kullanarak gücü bölüştürme ve böylece kendi iktidarını yürütme maişetini anlatır. Klientalizm ise, kaynakların, imkânların kullanımına müşterilik/müvekkillik (klient = müşteri/müvekkil) ilişkisi içinde aracılık ederek, bu aracılığa bağımlı müşteri/müvekkil tabanları oluşturarak politik maişet yürütmektir (Bora, 2000)

Bu bağlamda, sosyal devletin yerel modeli olarak değerlendirilen (Öztürk ve Gül, 2012: 381) ve alternatif bir model olarak tartışılan toplumcu belediyeçilik, benimsediği ilkeler bakımından büyük oranda sosyal belediyeçilikten ayrılmaktadır. Hikâyesi on dokuzuncu yüzyılın sonlarına kadar giden; yoksulluk, gelir eşitsizliği, kentsel rantların tekrar topluma kazandırılması, kentsel hizmetlerden tüm toplum kesimlerinin yararlanabilmesi ve yerel demokrasinin geliştirilmesi perspektifi üzerinden kurgulanan toplumcu belediyeçilik; Paris Komünü, Belediye Sosyalizmi, 68 Öğrenci Hareketleri ve 1970’lerde gerçekleşen kentsel toplumsal hareketlerden etkilenmiş olan bir anlayışla şekillenmiştir¹⁴ (Güler, 2013: 126).

Türkiye’de 1973’ten sonra oluşmaya başlayan toplumcu belediyeçilik ilkeleri, -her iki anlayış arasında önemli farklar olsa da-, hem sosyal demokrat belediyeler hem de sosyalist belediyeler tarafından savunulmaktadır. Sosyal demokrat anlayışa dayalı belediyeler, katılımcı demokrasiyi güçlendirmek isterken; sosyalist anlayışa dayalı belediyeler, işçi ve emekçilerin temsil edilmesinden başlayarak konut, beslenme ve ulaşım gibi temel kentsel hizmetler ile tüm yerel kaynakların toplum adına harekete geçirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır (Güler, 2013: 154).

Toplumcu belediyeçilik anlayışının ‘iyi örnekleri’ başlarda Fatsa ve İzmit sonradan Dikili gibi yerleşim yerlerinde verilmiştir¹⁵. Örneğin, Fatsa’da ‘sözün, yetkinin, kararın ve iktidarın halkta olduğu’ bir model oluşturulmaya çalışılırken; belediye bünyesinde halkın yönetime doğrudan katılabildiği ‘halk komiteleri’ kurulmuştur. Dolayısıyla toplumcu belediyeçilik anlayışı, Fatsa örneğinde olduğu gibi, halkın kendileriyle ilgili konularda doğrudan katılım yoluyla karar süreçlerinde yer alabilmesinin önü açıktır. Halk komiteleri, mahalle toplantılarında kararlaştırılan ve belediyenin yürütmesi gereken hizmetleri yürütmek; mahallelerin yol, su, elektrik gibi her türlü sorununun çözümünde söz ve karar hakkına sahiptirler. Nihayet, halk komiteleriyle müzakere ve katılım yoluyla kentin birlikte yönetilmesi amaçlanmaktadır (Ergun ve Gül, 2013: 315-316).

¹⁴ Toplumcu belediyeçilik üzerine yaptığı kısa ama kapsamlı çalışmasında Bayramoğlu (2015: 34) toplumcu belediyeçiliğe ilişkin ilk örneklerin yukarıda belirtilen ‘Paris Komünü’nden dahi eski olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, ilk toplumcu belediye örneği, 19. yüzyılın ilk yarısında belediye hizmetlerinin kamulaştırıldığı Glasgow kentinde görülmektedir. 1855’te başlayan su hizmetlerinin belediyeleştirilmesi gaz ve elektrikle devam etmiş ve belediyeleştirilen hizmetler kar amacı gütmeksizin halka sunulmuştur.

¹⁵ Ankara’da Vedat Dalokay (1973-77) ve Ali Dinçer (1977-80); İstanbul’da Ahmet İsvan (1973-77) ve AYTEKİN KOTİL (1977-80); İzmir’de İhsan Alyanak (1973-80); Adana’da Ege Bagatur (1973-77) ve Selahattin Çolak (1977-80); İzmit’te Erol Köse ve Mersin’de Kaya Mutlu (1977-80) gibi isimler sosyal demokrat toplumcu belediyeçiliği temsil etmektedir (Bayramoğlu, 2015: 149-150). Fikri Sönmez’in belediye başkanlığı dönemini ifade eden ‘Fatsa Deneyimi’ ise devrimci toplumcu belediyeçilik örneği olarak değerlendirilmektedir. Günümüze yakın toplumcu belediye örnekleri İzmir/Dikili Belediyesi, Ankara/Çankaya Belediyesi olarak gösterilmektedir (Bayramoğlu, 2015: 151).

1970’li yıllarda kentsel ve toplumsal sorunların çözüm süreci aşamasında büyük oranda ‘tarihsel aktörler’ tarafından pratik içinde ve birtakım eylemlerle şekillenmiş olan toplumcu belediyeçilik anlayışı, bugün, ‘piyasaya karşı halkı korumak için toplumcu belediye’ şiarıyla ve ‘alternatif keskin bir model’ olma hedefiyle belirli ilkeler etrafında bir temele oturmuş gibi gözükmektedir. Bu bağlamda, Şubat 2012’den itibaren içinde akademisyenlerin, siyasetçilerin ve eski-yeni yerel yöneticilerin olduğu oldukça geniş katılımlı, bir yıldan uzun süren bir dizi toplantının sonunda ‘yeni belediyeçilik arayışı’ başlığını taşıyan bir ‘bildirge’yle toplumcu belediyeçilik anlayışının yaslandığı temel ilkeler ortaya konulmuştur.

Toplumcu belediyeçilik anlayışının ilkelerini tarif eden Bildirge’de, ‘yeni belediye arayışı’, belediyelerin tarihsel konumu üzerinden gerekçelendirmektedir. Belirlemeye göre; İnsan, doğa ve tüm canlıların yaşam alanlarının tahrip edildiği kapitalizm koşullarında, insan, kendine ve kentine yabancılaştırılmıştır. Piyasa, kentin üzerine kâbus gibi çökmüş; belediye piyasanın hizmetine sokulmuş; insan ise tüketim çarkının dişlisi haline getirilmiştir. Bu girdaptan ‘çıkış yolu’ ise yaratılan toplumsal ve ekolojik tahribata karşı halkı koruyan ve insanın iyi-kötü yaşadığı değil; üretken, sağlıklı ve mutlu yaşayabileceği kenti yaratan bir belediyeçilik anlayışının geliştirilmesindedir. Dolayısıyla, insan ve doğa sömürsünde sınır tanımayan kapitalizme karşı insanı ve doğayı koruyarak kamu hizmetlerini geliştirmeyi, piyasalaştırılan kamu hizmetlerini geri almayı ve bunları bedava sunmayı hedefleyen toplumcu belediye, kamunun toplum yararına çalışmasını talep eden halkın yerel iktidarı olacaktır.

Emek gücünün değerini düşüren ve bu temelde sermayeyi kutsayan neo-liberal kamu yönetimi anlayışının bir devlet politikası olduğu tespitinden hareketle emeği sömüren taşeronlaşma politikalarına kökten karşı çıkan toplumcu belediyeçilik anlayışı; demokratik-katılımcı, çevreye ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir anlayışı içeren şu ‘çıkış ilkeleri’ üzerine oturtulmuştur (Osmanoğlu (yayına hazırlayan), 2014: 721-728):

Yeniden belediyeleştirme: piyasalaştırılan belediye hizmetlerinin - elektrik dağıtım hizmeti gibi- yeniden belediyelere geri alınması gerektiğini vurgulayan bir ilkedir.

Toplumsal eşitlik: ‘her kentli kentin sahibi ve ortağıdır’ anlayışına dayanan; kaynak tahsisinde ‘gelire bağlı hizmet’ adaletsizliğini ortadan kaldırmayı hedefleyen bir ilkedir.

Dayanışma: kentte her düzeyde dayanışmaya öncülük etmeyi amaçlayan bir ilkedir.

Demokratik yönetim: Belediye karar organlarının seçimi ve çalışma sisteminin demokratikleştirilmesi; örgütlü toplum kesimlerinin karar, yönetim ve gözetim süreçlerine katılmasını amaçlayan bir ilkedir.

Üretici ve paylaşımcı belediyecilik: Kaynak üretimine ve üretime yön verilmesine; kooperatifçiliğin kurulmasına ve sürdürülmesine vurgu yapan bir ilkedir.

Planlamacılık ve kalkınma: toplum yararına kalkınmayı ulusal ve yerel ölçekte destekleyen bir ilkedir.

Ortak yaşam kültürü ve kentlilik bilinci: kentine sahip çıkan, sorgulayan, hak arayan, talep eden yurttaşın desteklenmesini ve hemşerilik bilincinin oluşmasına olanak yaratmayı hedefleyen bir ilkedir.

Nitelikli hizmet-üretken emek-nitelikli çalışma koşulları: emek gücünün niteliğinin yükseltilmesi ve işçilerin sağlık ve güvenliğinin sağlanmasını hedefleyen bir ilkedir.

Doğal ve tarihi çevrenin korunması: çevreye, ekosisteme, tarihsel-kültürel ve doğal değerlere sahip çıkmayı, korumayı; sokak hayvanlarının yaşamlarını korumayı görev olarak benimseyen bir ilkedir.

Gelişmeye açık olmak: Kapitalizmin yarattığı çok yönlü tahribata karşı yerel değerleri öne çıkararak; iyi dünya uygulamalarını örnek alan; piyasanın ihtiyaçları çerçevesinde biçimlenen ‘marka kent’ yerine insan odaklı bir kenti geliştirmeyi hedefleyen bir ilkedir.

Herkesi görmek: engelleri nedeniyle toplumdan dışlananları görünür kılmayı hedefleyen bir ilkedir.

Tüketiciyi koruma: tüketici bilinci ve örgütlenmesinin sağlanması bağlamında piyasaya karşı tüketiciyi korumayı hedefleyen bir ilkedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği: kamu gücünü toplumsal cinsiyet eşitsizliğini çözmek için kullanmayı hedefleyen bir ilkedir.

Kültür ve sanatı desteklemek: kültürel ve sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesini ve bu faaliyetlerin çocuklara-gençlere taşınmasını amaç edinen bir ilkedir.

Yürürlükte bulunan 5393 Sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde herhangi bir belediyenin yukarıdaki ilkelerden hareketle –bir iki ilke istisna tutulursa- yasal bir engelle karşılaşmasızın toplumcu belediyeciliği hayata geçirmesinin mümkün olduğu iddia edilebilir. Nitekim 1970’lerin toplumcu belediyecilik pratiği düşünüldüğünde ve mevcut düzenlemelerle karşılaştırıldığında, sınırlandırılmış koşullarda toplumcu belediyecilik bakımından örnek uygulamalara imza atıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla, toplumcu belediyeciliğin ilkelerine dayanılarak toplumcu belediyecilik anlayışını yaygınlaştıracak cesur ve kararlı siyasi çevrelerin ortaya çıkması gerektiği açıktır. Bu vesileyle, böyle bir misyonu ‘sosyal demokrat geleneğe’ yükleyen Kamalak ve arkadaşları (2013: 59-60) toplumcu belediyecilik ilkelerinin parti programı olarak benimsenmesi gerektiğini; aksi takdirde, bu anlayışın ‘iyi niyetli belediye başkanlarının

uygulamalarıyla sınırlı kalacağını' haklı bir temelde kaygıyla dile getirmektedirler.

Ne var ki, toplumcu belediyeçilik anlayışının yaşatılmasının 'salt' sosyal demokrat çizgiye bağlanması isabetsiz bir yorum olarak değerlendirilebilir. Nitekim 'demokratik yönetim', 'üretimci ve paylaşımcı belediyeçilik' (kooperatifçilik), 'çevre-ekoloji', 'toplumsal cinsiyet eşitliği' gibi toplumcu belediyeçiliği tanımlayan kritik ilkeler DBP'li (Demokratik Bölgeler Partisi) belediyelerce de dile getirilmekte ve bu ilkelerin hayata geçirilmesinde belirli oranda ilerlemeler kaydedildiği görülmektedir. Keza bu çalışmanın konusu olan Tunceli Belediyesi'nin pek çok açıdan bu anlayışa yakın durduğu ifade edilebilir.

Demokratik komünal ekonomi belediyeçiliği

Toplumcu belediyeçilik anlayışıyla büyük oranda örtüşen; ancak belirli bazı özellikleri dolayısıyla da önemli oranda ayrışan ve bugün için 'inşa sürecinde' olduğu düşünülen diğer bir belediyeçilik anlayışı da 'demokratik komünal ekonomi belediyeçiliği'dir¹⁶.

Demokratik komünal ekonomi belediyeçiliğin dayandığı temel paradigma, argümanları Abdullah Öcalan tarafından geliştirilmiş olan 'demokratik konfederalizm ve demokratik özerklik' tezlerine dayanmaktadır. Bahsi geçen bu tezlerin geliştirilmesinde 'özgürlükçü sosyalist' Murray Bookchin'in çalışmalarının etkili olduğu düşünülmektedir (Akkaya ve Jongerden, 2012: 185). Bookchin tarafından formüle edilen ve modern siyasetin yeniden inşası amacına özgülünen 'demokratik konfederalizm' ve 'demokratik özerklik' kavramları (1990; 1991), 2000'li yıllarla birlikte Öcalan'ın ilgi alanına yerleşmiş ve demokratik komünal ekonomi belediyeçiliğinin dayandığı temel tezlerin geliştirilmesine büyük oranda kaynaklık etmiştir.

Modernitenin (kapitalizmin) ekonomi politik eleştirisi üzerine inşa ettiği tezlerini 'demokratik modernite' ana başlığı altında tartışan ve sıralayan Öcalan (2014: 14-19), demokratik modernite dediğini 'çarpık modernite anlayışı ve uygulamaları karşısında sistematik ve yapısal bir devrim' olarak konumlandırmaktadır. Öcalan, liberal ve devletçi ekonomik tahakkümcü kapitalist modernitenin yıkımının karşısına demokratik modernitenin komünal ekonomisinin konulmasından başka çıkar yol

¹⁶ Demir Çelik'in Pınar Ögünç'e (2014) verdiği mülakatta bir belediyeçilik ismi zikredilmese de 'özgür demokratik yerel yönetimler' anlayışına bağlı bir belediyeçilikten bahsedilmektedir. Diğer taftan, 8- 9 Kasım 2014 tarihlerinde yapılan Demokratik Ekonomi Kongresi'nin sonuç bildirgesinde (2014: 80) bu belediyeçiliğin adı 'Demokratik Komünal Ekonomi Belediyeçiliği' olarak zikredilmektedir. Ne var ki, demokratik özerklikle ilgili kimi metinlerde, 'geçerken ya da satır aralarında' 'özgür özerk belediyeçilik' gibi üçüncü bir isim kullanıldığı da vakıadır.

almadığını, tarihteki komün uygulamalarına referans vererek anlatmaktadır. Benzer şekilde, azami karcılığı ve endüstriyalizmi de ulus devlet gibi kutsallaştıran ve biricik hakikat olarak sunan liberal ekonominin analizinin doğru yapılmasıyla, bunların toplumun yıkımını gerçekleştiren araçlar olduğunun anlaşılacağı tespitinde bulunmakta ve ulus devletin temel sömürü birimleri olan ekonomik tahakküm tekellerinin karşısına demokratik ulusu temel alan ‘yaşam birimleri’ olan komünleri koymaktadır. Demokratik ulusun ve demokratik modernitenin, komün ekonomisi üzerine yükseldiğini; dolayısıyla tekelcilikten kurtulacak olan ekonomiyi, demokratik modernitenin -ya da aynı anlamda kullandığı- ‘demokratik ulus’un kurumsal temeli olarak görmektedir.

Demokratik ulusun ekonomik sistemini, analizinin ilerleyen aşamalarında ‘ekonomik özerklik’ olarak kısaltan Öcalan (2014: 23) ekonomik özerklikle, toplumun ekonomi üzerinde yeniden denetim kurmasını kast etmektedir. Kastının doğru anlaşılması için, ekonomik özerkliği bağımsızlığa taşırmamak gerektiğini ve bunun ulus devlet anlamına geleceğini; sonuçta bunun kapitalist moderniteye teslim olmaktan öte bir şey olmayacağını hassasiyetle belirtmektedir. Keza, ekonomik özerklikten uzaklaşmanın ise hâkim ulus devlete teslim olmak anlamına geldiği uyarısını da dikkatle yapmaktadır.

Demokratik konfederalizmi ve demokratik özerkliği, demokratik ulusun politik örgütlenmesi olarak gören Öcalan (2014: 23), demokratik konfederalizmi ve demokratik özerkliği çevreleyen demokratik modernitenin kurumsallaşmasını, ‘komünal ekonomik yaşamın örgütlenmesine’ bağlamaktadır. Bahsi geçen komünal ekonomik yaşamın ölçüğü ise ‘en başta’ yerelde başlamaktadır.

Öcalan’ın demokratik modernite modelinin inşası bakımından kritik önem taşıyan demokratik-özerk (komünal) ekonomiyi somut hedeflere bağlamak üzere, Van’da 8-9 Kasım 2014 tarihlerinde bir kongre - ‘Demokratik Ekonomi Kongresi’- düzenlenmiş; ‘Sonuç Bildirgesi’nde ortaya konulan hedefler ve politika önerileri ile demokratik komünal ekonomi belediyeciliğinin esasları belirlenmiştir.

Demokratik özerklik içinde ekonomik öz-yönetimi kurmak amacıyla yola çıkan; toplumsal bir ekonomi için öz-yönetime dayalı demokratik, komünal, kadın özgürlükçü, ekolojik, eşitlikçi ve dayanışmacı bir paradigmaya dayanan ve bu çerçevede çözüm seçeneklerini ifade eden Kongre (2014. 79), ekonomiyi bireyci ve devletçi paradigmanın kısılcısından kurtaracak ‘toplumsal bir ekonomi’ hedeflediğini vurgulamaktadır.

Demokratik modernite paradigması içerisinde belediyelere yüklenen anlam oldukça merkezi bir yer işgal etmektedir. Belediyeciliği toplumsallığa atıf yaparak konumlandıran Kongre’ye göre (2014: 77) belediyeler, binlerce yıllık topluluk temeline dayanan öz-yönetim ve yerel demokrasi geleneğinin

günümüzdeki taşıyıcısı rolüne sahiptir. Belediyelerin kapitalist modernite tarafından sermayeyi konsolide edecek birimler olarak kullanılmasına karşı çıkan Kongre, yerel ulaşım ağının örgütlenmesi, kent mimarisinin düzenlenmesi, temizlik, sağlık, kültür, eğitim ve sanat gibi konularda-faaliyetlerde 'ihale ve şirket kullanılması' yöntemlerine karşı çıkarak; bu gibi durumlarda demokratik-özerk ekonominin araç ve yöntemlerinin kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bahsi geçen araç ve yöntemler, 'toplumun demokratik katılımı ve denetimi temelinde bizzat toplumla birlikte yürütülmesi' olarak sıralanmaktadır. Ayrıca, yerel yönetim birimlerinin 'öz-yeterlilik' ve 'öz-üretim' temelinde komün, kooperatif, birlik ve dernek türü örgütlenmelerle yukarıda sayılan kamusal hizmetleri yürütülebileceğinin altı çizilmektedir.

Kongre, bugüne kadar mali ve idari vesayet altında tutulan ve asıl olarak merkezi yönetimi güçlendiren belediyeleri, ulus devletin yerel uzantısı olarak değil; demokratik özerk meclislerle birlikte yerinden yönetimin bir bileşeni olarak görmektedir. Toplumun kaynaklarını toplumsal yarar çerçevesinde yerel gelişim için kullanmak, kır-kent ekonomisini eşitlikçi ve dengeli bir yaklaşımla yeniden kurmak, katılımcı ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe oluşturmak demokratik komünal ekonomi belediyelerinin öncelikleri arasında sayılmaktadır (2014: 80).

'Toprağımızı, suyumuzu, enerjimizi komünleştirelim; demokratik özgür yaşamı inşa edelim' şiarıyla toplanmış olan Kongre'nin, demokratik özerklik perspektifi içinde yerele/belediyelere ilişkin bazı kararlar aldığı görülmektedir (2014: 81-82):

1. Yerel kaynaklar üzerinde karar alma süreçlerinde ve kentsel mekânın planlanmasında kadınların yer alması.
2. Yerel yönetimlerde alternatif enerjinin kullanılması ve örgütlenmesine öncülük edilmesi.
3. Bir sömürü sistemi olan taşeronluğun reddedilmesi ve alt işveren ilişkileri (taşeronluk) yerine paylaşımcı, demokratik değerlere sahip, emekçilerin örgütlenmesine açık hizmet ve üretim kooperatiflerinin kurulması.
4. İşyerlerinde işçilerin katılımıyla işçi meclislerinin oluşturularak işyerlerinin etkin denetiminin sağlanması.
5. Katılımcı, şeffaf, kadın özgürlükçü bütçe matrisinin halkla birlikte komünal-konfederal ekonominin ihtiyaçları göz önüne alınarak oluşturulması.
6. Yerleşim alanlarının bütünlüklü bir yaklaşım ile yaşanabilir alanlar olarak planlanması.
7. Kent içerisinde yerel ekonomik yapıların demokratik özerk ekonomi anlayışı temelinde, meclis ve ekonomi konseyleri şeklinde örgütlenmelerinin sağlanması.

Belirli bir toplumsal proje bağlamında tartışılrsa da, asıl olarak ‘el yordamıyla’¹⁷ ‘öncelikler ve kararlar’ ekseninde içeriklendirilen demokratik komünal ekonomi belediyciliği ile yerelden il düzeyine ve aşağıdan yukarı katılımcı bir idari yapının hedeflendiği görülmektedir. Yerel yönetimler düzeyinde ilkeler -ya da belirlenen kararlar- doğrultusunda geliştirilecek etkinlikler ve bu çerçevede oluşacak toplumsal hareketler, mevcut paradigmayı/iktidar potansiyelini etkileyebildiği ölçüde bu belediycilik anlayışını en azından mekan düzeyinde özgün kılacaktır (Akkaya ve Jongerden, 2012: 192). Benzer şekilde, yerel ölçekte öz-yönetim olanaklarının elverdiği ölçüde demokratik komünal ekonomi belediyciliğinin sosyal politikalarındaki olası başarılı uygulamaları ve sosyal adaleti tesis kabiliyeti (Çiçek, 2011: 51), neo-liberal politikalarla anılan sosyal belediycilik modeli karşısında ‘ayrı ve yerleşik bir model’ olma şansını güçlendirecektir.

Hedef ve kararları içeren söylemlerin ötesine bakıldığında, demokratik komünal belediycilik uygulamaları olarak okunabilecek faaliyetlerden söz etmek olasıdır. Kürt siyasetini farklı düzeylerde ve kurumlarda temsil eden aktörlerle yapılan mülakatlar (Öğünç, 2014) bu konuda fikir verici olabilir. Bu bağlamda, ‘katılımcı topluluk ekonomisi’ni örnekleyecek şekilde ‘arıcılık ve hayvancılık kooperatifleri’ kurmak suretiyle DBP’li belediyelerin bu konuda somut adımlar attığı günlük basın aracılığıyla kamuoyuna yansımaktadır.

Yine, demokratik özerkliğin inşası sürecinde öne çıkan kurumsal aktörlerden biri olan Halkların Demokratik Kongresi (HDK), 2012 yılında düzenlediği ‘Emek Çalıştayı’nın ardından Kongre’ye bağlı komisyon aracılığıyla ‘taşeron her yerde ölüm demektir; kölelik düzenine, taşeron sistemine son’ başlıklı bir broşür yayınlamıştır (Genel Emek Komisyonu, 2013). Yayımlanan broşürde hedeflendiği gibi, yerel yönetimler düzeyinde taşeronluk sistemiyle mücadele edilmekte olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, belediyeler bünyesinde alt işveren ilişkisiyle (taşeron) çalışan işçilerin örgütlenmesi çalışmaları başlatılmış; belediyelerden temsilciler ve taşeron işçilerin de aralarında olduğu sendika temsilcilerinin ortak kararıyla ‘Taşeron İşçileri-İhale Şartnameleri/Sözleşmeleri İçin Uygulama Çerçevesi’ adını taşıyan ve 99 DBP’li belediyeyi bağlayan ‘ilkesel bir sözleşme’ metni ortaya çıkarılmıştır (Doğrul, 2014).

¹⁷ Kürt siyasetini yakından izleyen Yeğen’e göre (2011) demokratik özerklik kavramı ilk kullanılmaya başladığı günden itibaren muğlak ve net olmayan bir çerçevede tartışılmıştır. Yeğen, demokratik özerklik kavramının içerik, ölçek ve hukuki karşılığı bağlamında ve süreç içerisinde yüklenilen yeni anlamlarla belirsizlik taşıdığını ileri sürmektedir. Bu bağlamda ‘en derli toplu ve en berrak metin’ olarak değerlendirdiği BDP’nin Siyasi Tutum Belgesi’nden (2011) yola çıkarak ‘özerkliği vilayet bazında’ örgütlenme önerisi de getirmektedir.

Kısacası, Bookchin'den esinlenen Öcalan ile başlayan ve Kongre-Konferans-Komisyon gibi çeşitli düzeylerdeki kurumsal yapıların faaliyetleriyle devam eden 'demokratik özerkliği inşa süreci', ayrı bir belediyecilik modelini –bugün için pek belirgin olmasa da- ortaya çıkaracak gibi gözükmektedir.

Tunceli Belediyesi'nin yönetiminde üç dönemdir bulunan "demokratik özerklik'çi anlayışın yukarıda çizilen çerçeveye uygun bir iddiayı taşıyıp taşımadığı asıl olarak emek politikaları ve sosyal politika uygulamalar bağlamında izlenmeye çalışılacaktır

EMEK POLİTİKALARI VE SOSYAL POLİTİKALAR BAĞLAMINDA TUNCELİ BELEDİYESİ

25.12.1935 tarihli, 2884 Sayılı 'Tunceli Vilayetinin İdaresi Hakkında Kanun' (Resmî Gazete Sayı 3195) ile kurulmuş olan Tunceli, kurulduğu tarihten itibaren 1945 yılına kadar bu kanunun "vali veya kumandan lüzum gördüğü belediyelerde reislik vazifesini kaymakamlara veya nahiyeye müdürlerine verebilir" (Madde 7) düzenlemesine uygun olarak valilerce yönetilmiştir. 1945 yılında şehir statüsü kazandıktan sonra da, 1950 yılına kadar valilerin (Sertel, 2012: 37) ya da 'vali veya kumandanların lüzum gördüğü' kişilerin yönetimi devam etmiştir. 1950-2004 yılları arasında seçimle iş başına gelen CHP-SHP'li belediyelerce -Mehmet Kocademir'in 1989-1994 yılları arasındaki bağımsız belediye başkanlığı istisna kabul edilirse- kesintisiz olarak yaklaşık elli yıl yönetilmiş olan Tunceli, 2004 yılından itibaren ise BDP-HDP'li belediyelerce yönetilmektedir.

Tunceli Belediyesi, 2004 yılından günümüze; 'gençlik kültür merkezi'¹⁸, 'eğitim destek evi' gibi 'geleneksel belediyecilik' faaliyetlerinin yanı sıra 'yoksullukla mücadele' amacıyla kentte bir 'dernek' kurulmasına öncülük etmiştir. Ayrıca, kadınlara 'sosyal, hukuksal ve psikolojik danışmanlık' hizmeti sağlamak üzere bir 'kadın dayanışma merkezi' kurmuş; 'giysi bank', 'gezici sağlık ekibi' ve 'halk kütüphanesi' gibi diğer önemli sosyal politika araçlarının geliştirilmesine ve kurumsallaşmasına da öncülük etmiştir. Sıralanan sosyal politika kurumlarından yoksullukla mücadele derneği ve kadın dayanışma merkezi, ayırt edici bazı özellikleri dolayısıyla daha ayrıntılı olarak incelenebilir.

¹⁸ 2010 yılında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak madde bağımlılığıyla mücadele amacıyla bir merkezin kurulması fikri gündeme gelmiş ve bu çerçevede kısa adı GENÇSEM olan Gençlik Dayanışma ve Sosyal Etkinlik Merkezi kurulmuştur. Merkez bünyesinde hem madde bağımlılığı üzerine seminerler verilmekte hem de gençlere yönelik çeşitli kurslar ve eğitimler düzenlenmektedir (Tunceli Belediyesi GENÇSEM tanıtım broşüründen)

Dersim yaşam kadın danışma merkezi

2010 tarihinde belediye bünyesinde açılan merkez; duygusal, fiziksel ve cinsel şiddete uğramış veya uğrama riski altında bulunan kadınlara psikolojik, sosyal ve hukuksal destek sağlamak amacıyla kurulmuştur (Tunceli Belediyesi web sayfası).

Merkez bünyesinde psikolojik danışmanlık, bireysel ve aile görüşmeleri, ebeveyn-çocuk iletişimi ve çocuk eğitimi gibi konularda çalışmalar yapan bir psikolog; sosyal danışmanlık, toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalık çalışmaları yürüten bir sosyolog; kadın sağlığı, kadın ve cinsellik gibi konularda çalışmalar yapan bir hemşire ile hukuksal konularda danışmanlık yapmak üzere bir avukat istihdam edilmiştir (Merkezin sosyologu ile görüşme notları, 24 Mart 2014).

Merkez, 'yaşamdaki sorunlara çözüm olabilen', 'sosyal statüsünü eğitim ve bilinçle sorgulayabilen ve değiştirebilen' kadını ortaya çıkarmak istediğini temel hedef olarak belirlemiştir. Ve bu hedef çerçevesinde, verilecek danışmanlık (bireysel, grup ve aile vs) ve eğitim (toplumsal cinsiyet, siyasal yaşam ve kadın, kadının ekonomik hakları vs) hizmetleri sıralanmıştır (Tunceli Belediyesi web sayfası).

Bugüne kadar merkeze müracaat etmiş kadınların profillerine bakıldığında 'çok büyük bir kısmı evli, ev kadını ve ekonomik olarak yoksul' kesimden gelmektedir. Merkeze başvuran kadınların geliş nedenlerine bakıldığında ilk sırada 'ekonomik destek talebi' yer almaktadır. ikinci sırada evde, işyerinde veya sokakta yaşadığı psikolojik şiddetin etkisinden kurtulmak üzere yapılan başvurular; üçüncü sırada ise boşanma-hukuki destek talebi yer almaktadır. Boşanma-hukuki destek talebinin arka planında ise genel olarak erkek şiddetinin belirleyici rol oynadığı görülmektedir (Merkezin sosyologu ile görüşme notları, 24 Mart 2014):

Bu gruptaki kadınlar daha çok bugüne kadar sistematik olarak fiziksel şiddet yaşamış ama genelde düzelir, değişir diye beklemiş, sineye çekmiş ama dayanamaz boyuta gelip artık yeter demiş kadınlar genel itibarıyla. Tabi bir de erken evlilik yapıp evliliğin getirdiği sorumlulukları kaldıramayıp boşanma için başvuru yapanlar da var aralarında.

Özellikle şiddet gören ve sığınma talebiyle başvuran kadınların taleplerinin karşılanamaması 'sığınma imkânlarının yetersizliği' ile açıklanmakta; bu taleple gelen kadınların istekleri doğrultusunda Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nün konuk evine yönlendirme hizmeti verilebildiği anlaşılmaktadır.

Nihayet, Merkez'in Tunceli'de sorun yaşayabilecek kadınlar açısından güvenli bir liman olduğu ileri sürülmektedir (Merkezin sosyologu ile görüşme notları, 24 Mart 2014):

Danışma faaliyetlerimiz noktasında çok önemli bir yol kat ettiğimizi tabii ki düşünüyorum; en azından kurumumuzu ve çalışmalarımızı tamamen olmasa da insanlara tanıtılabildik, anlatabildik. Ve kadınlar bu konularda daha düşüktüklerinde gidebilecekleri, danışabilecekleri, destek alabilecekleri ya da benzer sıkıntılar yaşayan kadınları yönlendirebilecekleri bir yer olduğunu biliyorlar artık.

Özerk yerel yönetim anlayışı çerçevesinde kadın özgürlükçü söylem perspektifiyle yapılandırılmış olan merkez, asıl hedef olarak belirlediği ‘kadının toplumsal konumunu güçlendirecek nitelikli ve köklü çalışmalara’ henüz imza atabilmiş midir? Bu eğilimi örgütleyebilecek toplumsal ve kurumsal zemini oluşturma potansiyeli taşıdığı düşüncesiyle olumlu bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Dersim Yoksullukla mücadele ve sürdürülebilir kalkınma derneği (Dersim-Der): Gıda Bankası

Yoksullukla mücadele amacıyla Tunceli Belediyesi’nin öncülüğünde kurulmuş olan dernek, Tunceli Belediyesi’nden ayrı ve bağımsız bir sivil toplum kuruluşu statüsü taşımaktadır. Belediye’nin de etkin destekçisi olduğu derneğin; sanayi odası, esnaf ve sanatkârlar odası gibi sivil toplum örgütlerinden üyelerin yanı sıra memur ve serbest çalışan toplam altmış üyesi vardır. Üyelerin aidatlarıyla yaklaşık bir yıldır hizmet veren derneğin temel amacı tüzüğünde belirlenmiştir: “ihtiyaç sahibi yoksul yurttaşlara gıda, giyim, sağlık, eğitim, yakacak, barınma vs. hususlarda aynı-nakdi her türlü yardımda bulunmak; ekonomik istihdamlarını kendilerinin sağlamasına dönük çalışmalar yürütmek, bu yönlü destek-kaynak sunmak ve teşvik etmek.”

Dernek, tüzükte belirlenen amaç doğrultusunda destek talebinde bulunan seksen dört aileye (daha önce destek alan on yedi ailenin desteği gelir elde etmeye başlamaları nedeniyle kesilmiş) farklı düzeylerde gıda yardımında bulunmaktadır. Yardım mekanizması yoksul ailenin derneğe başvurusuyla başlamaktadır. Destek talebinde bulunan ailenin (çok nadir olarak tek kişi olabiliyor) muhtar ve dernek üyesi komisyonca yapılan kısa bir araştırmayla gelir-yoksulluk durumu ve ailedeki birey sayısı tespit edilmektedir. İşsiz olmak ve herhangi bir geliri olmamak destekten yararlanmak bakımından temel kriter olarak kabul edilmektedir. Gelir yoksunu aileye verilen destek, aile üyesi kişi sayısına bağlı olarak belirlenmekte; buna göre tek kişiye yetmiş beş liralık aylık gıda desteği verilmekte; kişi sayısı arttıkça her kişi için artı yirmi beş liralık artışla destek sağlanmaktadır. Örneğin üç kişilik bir aile aylık yüz yirmi beş liralık destek alabilmektedir (Dernek çalışanı ile yapılan görüşme notları, 20 Nisan 2015).

Yoksul ailelere sağlanan destekler, makarna, salça, yağ, tuz, şeker pirinç, bulgur gibi temel gıda maddelerinden oluşmaktadır. Destek alan ailelerin ‘muhtaçlık durumu’ altışar aylık periyotlarla gözden geçirilmekte; örneğin bu süre zarfında gelir getiren bir iş edinilmesi desteğin kesilmesi için yeterli görülmektedir. Önemli diğer bir nokta, destek alan ailelerin ihtiyaçlarını gidermelerinin randevu sistemine bağlanmış olmasıdır. İhtiyaç sahibi aileler, kendilerine verilen ‘gıda bankası destek kartı’ ile önceden kendilerinin belirlediği gün ve saatte gıda bankasından alışveriş yapabilmektedirler (Dernek çalışanı ile yapılan görüşme notları, 20 Nisan 2015).

Yoksullukla mücadelenin belediyeler aracılığıyla yerelde örgütlenmesi ve yürütülmesi fikri elbette ki yeni değildir. Bugün, neo-liberal küreselleşmeyle birlikte yoksullukla mücadelenin yerelde, asıl olarak ‘sivil toplum’ üzerinden yürütülmesi istisna da değildir. Ne var ki, bu genel eğilim, bir taraftan ‘yoksullukla mücadele’ ederken diğer taraftan kurulan patronaj ilişkilerini de işaret etmektedir. Bu bağlamda, diğerleri gibi ‘yoksullukla mücadeleyi’ amaç edinmiş olan derneğin ayırt edici özelliği, patronaj ilişkileri geliştirebilecek bir işleyişten uzak durmasıdır. Kuruluşu asıl olarak belediye tarafından gerçekleştirilmiş olsa da derneğin ayrı bir kurumsal yapı içerisine oturtulması ve derneği finanse eden üyelerinin farklı toplum kesimlerinden olması bahsedilen bu uzaklığın temel göstergesi olarak okunabilir.

Emek politikaları

Tunceli Belediyesi’nde memur statüsünde çalışan kırk personeli ile birlikte sadece onu kadrolu olmak üzere toplam yüz dokuz işçi çalışmaktadır. Bu İşçilerden dördü sözleşmelidir; yirmisi ise toplum yararına çalışma programı’ndan (iş-kur) gelmektedir. Geri kalan işçiler taşeronla bağlı olarak çalışmaktadırlar (belediye eş başkan yardımcısıyla yapılan görüşme notlarından, 10 Mart 2015). Geleneksel belediye işi denilebilecek işlerin önemli bir kısmı taşeron işçiler tarafından görülmektedir:

Belediye işleri dediğimiz itfaiye, park-bahçe ve fen işleri, yine imarın bir kısmında taşeron arkadaşlar çalışıyorlar. Gelir servisinde de taşeron arkadaşlar çalışıyor. Kısacası, belediye işlerinin yüzde altmıştan fazlasını taşeron işçilerine yaptırmak zorunda kalıyoruz (belediye eş başkan yardımcısıyla yapılan görüşme notlarından, 10 Mart 2015).

Tunceli Belediyesi’nin emek politikaları bir taraftan ‘ilkesel bir tutum’a bağlı olarak ‘piyasa karşıtlığı’ üzerinden; diğer taraftan ‘duygusal bir tutum’a bağlı olarak ‘piyasaya uyum’ gibi çelişkili iki ayrı sosyo-politik hat üzerinden şekillenmiştir, denilebilir. Bahsi geçen bu çelişkiyi, ağırlıklı

olarak belediye eş başkan yardımcısıyla yapılan mülakatın detayları üzerinden analiz etmeye çalışmaktayız.

Tunceli Belediyesi, -5393 Sayılı Belediye Kanunu ve Norm Kadro uygulamasının zorlamalarına rağmen ve yukarıda bahsedilen Halkların Demokratik Kongresi'nin (HDK) yayınladığı 'taşeron broşürü'ndeki hedefe uygun olarak- emek politikalarını büyük oranda 'piyasacı hattın' dışına taşımaya çalışmaktadır. Bu çerçevede Belediye, ilk olarak taşeron şirketle yapılan sözleşmede 'düşük ücret ve güvencesizlik' gibi 'taşeronluğun özü' sayılabilecek sorunların -kısmen de olsa- aşılmasında işçilerin yanında pozisyon almıştır. İkinci olarak ise belediyenin taşeronlaşmayı aşacak bir formül arayışı içerisinde olduğu da göze çarpmaktadır.

Bizim taşeronda çalışan arkadaşlarımız güvenceli çalışıyor. Sonuçta onlarla sözleşme yaptık. Bilerek iki yıllık sözleşme imzaladık ki, kıdem tazminatı, yıllık ücretli izin ve fazla mesailer konusunda problem oluşmasın. Aynı zamanda, biz bu iki yıl içerisinde taşeronluğu aşacak bir formül üzerinde çalışıyoruz (...) Belediyemizin kendi bünyesinde kurduğu yüzde 99'u belediyeye yüzde biri ise girişimcilere ait olan bir şirketimiz var. Tunceli Sanayi Anonim Şirketi (TUS-AŞ). Biz bu şirketin yüzde yüzünü belediyeye ait hale getirip sermaye artırımına gideceğiz. Sermaye artırımından sonra onu inşaat-taahhüt işlerini de yapar hale getireceğiz. Yani [şirketin] görevlerinde değişikliğe gidip taşeronda çalışanları o şirkete geçireceğiz. Böylece belediye yeniden o işçilerin işvereni olacak. Böylelikle alt-işveren ilişkisini [pratikte] ortadan kaldıracacağız (belediye eş başkan Yardımcısıyla yapılan görüşme notlarından, 10 Mart 2015).

Belediyenin taşeronlaşmaya karşı tutumuyla doğrudan çelişkili olarak değerlendirilebilecek emek politikalarının önemli bir diğer boyutu, İş-Kur aracılığıyla geliştirilen ve taşeronlaşmayı dahi mumla aratacak bir uygulama olan Toplum Yararına Çalışma Programı'na (TYÇP)¹⁹ 'zorunlu olarak' anje olunmasıdır.

TYÇP'den elaman istedik. Elli daha vereceklerini söylediler (...) Vatandaşın talebi var. İş-Kur'dan bizi yerleştirin diyorlar. Sadece bugün on kişi geldi. Vatandaş diyor ki, ya bizi işe alsınlar ya da intihar edeceğim.

¹⁹ 2008 yılında yasal bir çerçeveye oturtulan TYÇP, ağırlıklı olarak kamu kurumlarında ve özellikle de belediyelerde vasıfsız işler olarak nitelendirilen alanlarda uygulanmaktadır: temizlik, park-bahçe işleri, pazar yeri temizliği, kalorifer yakımı gibi nispeten ağır işler. Program kapsamında 'istihdam edilenler' düzenleme gereği bir yılda en çok dokuz ay çalıştırılmaktadırlar. Programın mevzuatla süreye bağlı olarak sınırlandırılması kıdem tazminatı hakkını yok etme amacına dönüktür. Bu emek rejimine tabi olarak çalışanlar 'kursiyer' olarak tanımlanmaktadır. Bu 'garipliğin' sebebi, işsizlik sigortası fonu 'işsizlerin eğitimi için kullanılabilir', şeklindeki düzenlemeden kaynaklanmaktadır. Zira program kapsamında çalışanların ücretleri İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanmaktadır. Ve ücretler kurs katılım ücreti olarak ödenmektedir. Daha ayrıntılı bilgi için bakınız: (Gün, 2013).

Aslında TYÇP'nin akılla izah edilecek bir yanı yok; işsizliği düşük göstermenin bir yolu (...) Bize altı aylık ve dokuz aylık geliyorlar. Onları çok zorlamıyoruz, angarya yaptırmıyoruz (belediye eş başkan yardımcısıyla yapılan görüşme notlarından, 10 Mart 2015).

Yapılan görüşme notlarından, emek süreçlerinin yönetimiyle ilgili 'demokratik katılımı' işaret eden uygulamaların olduğu da anlaşılmaktadır²⁰.

İlk geldiğimizde işçi arkadaşlarla toplantı yaptık. Otuz işçinin katıldığı bu toplantıda sorduk, dedik ki belediyeden talebiniz nedir? Üç talepleri oldu. İlki, iş güvencesiydi. İkincisi, ücretleri asgari ücretin üzerine çıkarındı. Üçüncüsü ise, çalışma barışı dediler; daha doğrusu eşit davranılsın dediler. Bu toplantıdan sonra arkadaşların ücretlerini 800 liradan 1500 liraya çıkardık. Şu an en düşük ücret alan işçimiz 1500 lira alıyor. İki yıllık sözleşme yaptık. Daha sonra işle ilgili neredeyse bütün kararları işçi arkadaşlarla veya işçi temsilcisi arkadaşlarla birlikte alıyoruz (belediye eş başkan yardımcısıyla yapılan görüşme notlarından, 10 Mart 2015).

Tunceli Belediyesi'nin taşeron sistemini boşa çıkarmaya yönelik tavır içerisinde olması ve işyerinin yönetiminde işçilerin katılımını sağlayacak bir mekanizmayı geliştirme yönünde adım atması yukarıda bahsi geçen demokratik komünal ekonomi belediyeciliği ile ilgili kararların uygulamaya geçirilmesi bakımından yapılmış bir ilk hamle olarak değerlendirilebilir. Ne var ki, kadın sorununa sosyo-psikolojik ve hukuki düzeyleri sorunsallaştırarak yaklaşıp da; benzer şekilde, yoksulluk sorununa popülizme yaslanmadan eğilse de Tunceli Belediyesi'nin sosyal politika uygulamaları, demokratik özerklik perspektifine içerilen belediyecilik anlayışına özgü -henüz- ayırt edici bir nitelik taşımamaktadır.

Nitekim 'yerel kaynaklar üzerinde karar alma süreçlerinde ve kentsel mekânın planlanmasında kadınların yer alması'ndan 'katılımcı, şeffaf, kadın özgürlükçü bütçe matrisinin halkla birlikte komünal ekonominin ihtiyaçları göz önüne alınarak oluşturulması'na kadar toplumsal yaşamın kritik alanlarında kadının rolünden bahsedilmiş olmasına rağmen henüz bu ilkelerin oldukça uzağında bir sosyal politika pratiği sergilendiği kabul edilmelidir.

SONUÇ YERİNE

Neo-liberal küreselleşmenin ekonomik ve toplumsal tüm alanlarda; küresel ve ulusal tüm düzeylerde önemli değişimler yaratarak yaygınlaştığı

²⁰Bahsi geçen demokratik katılımın 'kurumsal formu' 18 Şubat 2015 tarihinde imzalanan Toplu İş Sözleşmesi'nin III. Bölümü'nde İşyeri Kordinasyon Kurulu olarak tanımlanmıştır. Dört işveren, üç işçi/sendika temsilcisinden oluşan yedi kişilik kurul, ayda bir defa olağan toplantılar yaparak "işyerinde istihdam, üretim, hizmet, planlama ve uygulama konularında kararlar alma" işlevini yerine getirmektedir (2015/1066 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi).

tezi genel olarak kabul görmektedir. Ne var ki değişimin yönü ve niteliği konusunda soldan-sağa oldukça çeşitli, olumlu ya da olumsuz analizlerin yapılabildiği de görülmektedir.

Bu çalışmada neo-liberal küreselleşmenin etkilerini refah devleti anlayışında yaşanan değişim bağlamında yerel otoritelere verilen yeni yetki ve görevler çerçevesinde; esas olarak gelişen farklı belediyeçilik modelleri üzerinden okumaya çalıştık. Görüldü ki, neo-liberal küreselleşmenin etkilerini yerel yönetimler üzerinden okumak, sosyal politika anlayışında yaşanan değişimi izlemek bakımından oldukça önemli bir imkân sağlamaktadır. Bu bağlamda hâkim paradigmaya uyum sağlayan yerel yönetimler anlayışının yanı sıra alternatif model arayışlarının da ortaya çıkması, -en azından- hâkim politikaların eğilimini ve toplumsal anlamını kavramak/sorgulamak bakımından önemlidir.

Neo-liberal küreselleşmenin yerel alandaki kabulü olarak nitelenebilecek sosyal belediyeçilik, takriben son otuz yılda muhafazakâr anlayışın eklenmesiyle gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. Sosyal politika alanında hayırseverliği ya da sadaka kültürünü ürettiği değerlendirmesiyle (Çelik, 2010; Buğra, 2008) karşı karşıya kalan sosyal belediyeçilik, emek politikaları bağlamında ise esneklik stratejisine uygun olarak taşeronlaşmayı yerel düzeyde yaygınlaştırmaya imkan sağlayan bir model görünümündedir. Bugün için daha çok teorik bir temelde tartışılan toplumcu belediyeçilik modeli ise asıl olarak 1970'lerin pratik mirası üzerine yükselen ve neoliberal küreselleşmenin yarattığı yerellik anlayışına itiraz eden -kimi kaynaklara göre sosyal demokrat- bir anlayışa yaslanmaktadır. Çizgileri -henüz- belirgin olmasa da, üçüncü bir model olarak ortaya çıkan 'demokratik özerklik paradigmasına dayalı belediyeçilik anlayışı ise -bazı yönlerden toplumcu belediyeçilik anlayışıyla örtüşse de-, ayırt edici ilkeleri ve söylemleri dolayısıyla üçüncü bir model olarak değerlendirilmeyi hak etmektedir.

'Kapitalist modernite' eleştirisinden türeyen, 'öz yönetimi' ve 'öz yeterliliği' esas alan 'demokratik özerklik' paradigmasına bağlı olarak geliştirilen 'özerk yerel yönetim' anlayışına dayalı olan bu model, genel itibariyle DBP'li belediyelerce izlenmektedir. Emek politikaları ve sosyal politika uygulamaları bağlamında Tunceli Belediyesi'nin 'ideal tip' olmadığı görülse de, özerk yerel yönetim anlayışını ima eden genel bir eğilim içerisinde olduğunu da kabul etmek gerekir.

Özerk yerel yönetim anlayışın ana akım anlayıştan ayrı bir model olarak konum kazanabilmesi, kuşkusuz bugünden itibaren perspektifine uygun olarak atacağı adımlara bağlıdır. Dolayısıyla, önümüzdeki günlerde üretim ve tüketim kooperatiflerinin yaygınlaştırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetilen belediye bütçelerinin yapılması, çarpık kentleşmeye karşı çıkan ve tarım alanlarına-çevreye zarar veren enerji kaynaklarını reddeden;

alternatif enerji olanakları geliştiren ekolojik-politik perspektife dayalı adımlar atılması beklenebilir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, Yalçın (2006) “Yerel Siyasetin Anlamı ve Amacı”, <http://www.yerelsiyaset.com/v2/index.php?goster=ayrinti&id=309> (Erişim Tarihi: 14.03.2015)

Arningeon, Klaus ve Bonoli, Giuliano Ed. (2006) **The Politics of Post-Industrial Welfare State**, London And New York: Routledge.

Ataay, Faruk (2007a) “Neoliberalizm, Kamu Reformu, Demokrasi”, Ed. Şinasi Aksoy ve Yılmaz Üstüner, **Kamu Yönetimi: Kuram ve Uygulama** içinde, Ankara: Nobel Yayıncılık

Ataay, Faruk (2007b) “Kamu Yönetimi Reformu ve Kamu hizmetlerinin Metalaştırılması”, **Neoliberalizm ve Devletin Yeniden Yapılandırılması** içinde, Ankara: De ki Yayınevi (29-72).

Aygül, Cenk (2010) “Neo-Liberal Dönüşüm Sonrası Refah Devleti Kuramları”, **Memleket Siyaset Yönetim**, Cilt: 5, Sayı: 14 (210-247).

Bayramoğlu, Sonay (2015) **Toplumcu Belediye Namı-Diğer Belediye Sosyalizmi**, Ankara: Notabene Yayınları.

Bayramoğlu, Sonay (2005) **Yönetişim Zihniyeti: Türkiye’de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü**, İstanbul: İletişim Yayınları

BDP Siyasi Tutum Belgesi (2011) “Türkiye’nin Demokratikleşmesi ve Kürt Sorununda Çözüme Dair Siyasi Tutum Belgesi”, <http://www.sosyalistzemin.com/showthread.php?t=984> (Erişim Tarihi:03.04.2015).

Bookchin, Murray (1990) “The Meaning of Confederalism”, <http://theanarchistlibrary.org/library/murray-bookchin-the-meaning-of-confederalism> (Erişim Tarihi:25.03.2015).

Bookchin, Murray (1991) “Libertarian Municipalism: An Overview”, <http://theanarchistlibrary.org/library/murray-bookchin-libertarian-municipalism-an-overview> (Erişim Tarihi:25.03..2015).

Bora, Taml (2000) “Demirel”, **Birikim Dergisi**, Sayı 132 (3-6).

Boratav, Korkut (1997) “Yapısal Uyum ve Bölüşüm: Uluslar arası Bir Bilanço”, **Türk-İş Yılığ 97: 1990’ların Bilançosu Değerlendirme Yazıları**, Cilt 2, Ankara: Türk-İş Araştırma Merkezi Yayınları.

Buğra, Ayşe (2008) **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika**, İstanbul: İletişim Yayınları.

Castells, Manuel (1997) **Kent, sınıf, İktidar**, Çev. Asuman Erendil, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Çiçek, Cuma (2011) “Demokratik Özerklik Üzerine”, **Birikim Dergisi**, Sayı 261 (45-53).

Servet GÜN

Demokratik Ekonomi Kongresi (2014) “Demokratik Ekonomi Konferansı Sonuç Bildirgesi”, **Demokratik Modernite Düşünce ve Kuram Dergisi**, Sayı 11, (79-83).

Doğan, Ali Ekber (2002) **Birikimin Hamalları: Kriz, Neo-Liberalizm ve Kent**, İstanbul: Donkişot Yayınları.

Doğrul, Mehmet Salih (2014) “Çalışma Hayatında Yeni Çıkamaz: Taşeronluk”, <http://emekvetoplum.org/?p=2636> (Erişim Tarihi:17.03..2015).

Ergun, Cem ve Gül, Hüseyin (2013) “Toplumcu Belediyecilik ve Kent Kapılarını Sermayeye Açan anahtar Olarak Kentsel Dönüşüm”, **Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik: Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları** içinde, Der. İhsan Kamalak ve Hüseyin Gül, 2. Baskı, İstanbul: Kalkedon Yayınları (295-332).

Ersöz, Halis Yunus (2005) “Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetim İlişkisi”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, Sayı 55(1) (759-775).

Esping-Andersen, (1997) Towards a Post-industrial Welfare State”, **Politik und Gesellschaft-International Politics and Society**, (3).

Genel Emek Komisyonu (2013) **Taşeron Her Yerde Ölüm Demektir; Kölelik Düzenine, Taşeron Sistemine Son!**, Halkların Demokratik Kongresi Genel Emek Komisyonu, Broşür Dizisi 3, Ankara: Atalay Matbaası.

Gough, Iann (1987) “Refah Devleti”, Çev. Kamil Güngör, http://www.canaktan.org/politika/anti_leviathan/diger-yazilar/gungor-refah-devleti.pdf (Erişim Tarihi:02.03.2015).

Göymen, Korel ve Kaya, Erol (2004) “Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler”, **Yerel Kalkınmada Belediyelerin Rolü**, İstanbul: Pendik Belediyesi Kültür Yayınları, 49-65.

Güler, Mahmut (2013) “Toplumcu Belediyeciliğin Doğuş Koşulları Üzerine”, **Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik: Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları** içinde, Der. İhsan Kamalak ve Hüseyin Gül, 2. Baskı, İstanbul: Kalkedon Yayınları (125-158).

Gün, Servet (2013) “Toplum Yararına Çalışma Programı: İşsizlikle Mücadelede Bir Yöntem mi?”, **SGD Sosyal Güvenlik Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2 (76-95).

Güzelsarı, Selime (2003) “Neo-Liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt 36, Sayı 2 (17-34).

Harvey, David (1989) “From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in urban Governance in Latin Capitalism”, **Geografiska Annaler. Series B, Human Geography**, Vol. 71, No. 1 (3-17).

Harvey, David (2006) **Adalet ve Şehir**, Çev. Mehmet Morali, 2. Basım, İstanbul: Metis Yayınları.

Harvey, David (2008) Yeni Emperyalizm, Çev. Hür Güldü, 2. Basım, İstanbul, Everest Yayınları.

Jessop, Bob (2009) **Kapitalist Devletin Geleceği**, Çev. Ahmet Özcan, Ankara: Epos Yayınları.

Jongerden, Joost ve Akkaya Hamdi (2012) **PKK Üzerine Yazılar**, Çev. Metin Çulhaoğlu, İstanbul: Vate Yayınevi

**NEO-LİBERAL KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE DEĞİŞEN YEREL EĞİLİMLER SOSYAL
POLİTİKA UYGULAMALARI VE EMEK POLİTİKALARI BAĞLAMINDA TUNCELİ
BELEDİYESİ**

Kamalak, İhsan; Gül, Hüseyin ve Beyazıt, Eylem (2013) “Sosyal Demokrat İlkelerin Yerel Düzeyde Uygulanması Üzerine Bir Deneme: Türkiye Örneği”, **Yerel Yönetimlerde Sosyal Demokrasi Toplumcu Belediyecilik: Teorik Yaklaşımlar, Türkiye Uygulamaları** içinde, Der. İhsan Kamalak ve Hüseyin Gül, 2. Baskı, İstanbul: Kalkedon Yayınları (27-64).

Kaya, Erol (2008) “Yerel Kalkınma ve Siyaset”, **Yerel Siyaset**, İstanbul: Okutan Yayınları (115-124).

Kaya, Erol ve Şentürk, Hulisi (2007) **Muhafazakâr Demokraside Yerel Yönetim Vizyonu**, <http://erolkaya.com/wp-content/uploads/kitaplar/muhafazakar-demokraside-yerel-yonetim-vizyonu.pdf> (Erişim Tarihi:03.03.2015).

Koçak, Orhan ve Kavi, Ersin (2014) “Sosyal Politika Aktörü Olarak Sosyal Girişimci Belediyecilik”, **Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, Cilt 3, Sayı 6 (26-49).

Lefebvre, Henri (1976) **The Survival of Capitalism: Reproduction of the Relations of Production**, Translated by Frank Bryant, London: Allison and Busby.

Offe, Clause (1984), **Contradictions of Welfare State**, Edited by John Keane, London: Hutchinson (WIP6JD).

Osmanoğlu, İlyas (Yayına Hazırlayan) (2014) **Piyasaya Karşı Halkı Korumak İçin Toplumcu Belediye**, Ankara: Memleket Yayınları.

Öcalan, Abdullah (2014) “Endüstriyalizm (Kapitalizm) ve Ekoloji”, **Demokratik Modernite Düşünce ve Kuram Dergisi**, Sayı 11, (7-23).

Öğünç, Pınar (2014) “Kürtler Demokratik Özerlikle Ne İstiyor (1): Devletin El Değiştirmesiyle Özgürlük, Eşitlik, Adalet Gelmiyor”, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/pinar_ogunc/kurtler-demokratik-ozerklikle-ne-istiyord-evletin-el-degistirmesiyle-ozgurluk-esitlik-adalet-gelmiyor-1188942 (Erişim Tarihi:03.04.2015).

Öngen, Tülin (1996) **Prometheus’un Sönmeyen Ateşi Günümüzde İşçi Sınıfı**, 2. Baskı, İstanbul: Alan Yayıncılık.

Öztürk, Hasret ve Gül, Hüseyin (2012) “Sosyal Belediyecilik Sosyal Devlete ve sosyal Haklara Bir Alternatif mi?”, <http://www.sosyalhaklar.net/2012/Bildiriler/Ozturk-Gul.pdf> (Erişim Tarihi:12.03.2015).

Pektaş, Ethem Kadri (2010) “Türkiye’de sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar”, **Akademik İncelemeler Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1 (4-22).

Pierson, Paul (1996), “The New politics of the Welfare State”, **World Politics** Vol 48 (143-179).

Polanyi, Karl (2010) **Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri**, Çev. Ayşe Buğra, 9. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları

Resmi Gazete, (1935) **Tunceli Vilayetinin İdaresi Hakkında Kanun**, Resmi Gazete ile Neşir ve İlanı 02.01.1936, Sayı 3195.

Sertel, Savaş (2012) **Cumhuriyet Döneminde Tunceli (1940-1970)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Seyyar, Ali (2008) “Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi”, <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/ocak2008/8.pdf> (Erişim Tarihi:19.02..2015).

Standing, Guy (2014) **Prekarya Yeni Tehlikeli Sınıf**, Çev. Ergin Bulut, İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Şen, Mustafa (2007) “Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik”, **Sosyal Politikalar Dergisi**, Sayı:2 (30-42).

Şengül, Tarık (2009a) **Kentsel Çelişki ve Siyaset: Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi**, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

Şengül, Tarık (2009b) “Yerel Devlet Sorunu ve Yerel Devletin Dönüşümünde Yeni Eğilimler”, **Praksis**, Sayı 9 (183-220).

Toksöz, Fikret, vd. (2009) **Yerel Yönetim Sistemleri**, İstanbul: Tesev Yayınları.

Toplu İş Sözleşmesi (2015) 1066 Sayılı, Tunceli.

Tunceli Belediyesi Web sayfası, <http://www.tunceli.bel.tr/?s=dykd> (Erişim tarihi 14.02.2015).

Tunceli Belediyesi (ty) **Gençlik Dayanışma ve Sosyal Etkinlik Merkezi GENÇSEM Broşür**, Tunceli.

Yaşar ve Yenimahalleli Yaşar (2012) Neoliberal Küreselleşme ve Sosyal Politika'da Dönüşüm”, **Mülkiye Dergisi**, Cilt: XXXVI, Sayı 274 (63-92).

Yeğen, Mesut (2011) “Demokratik Özerklik Üzerine”, http://www.hyd.org.tr/staticfiles/files/demokratik_ozerklik_-_agustos_2011.pdf (Erişim Tarihi:12.04.2015).

Yıldırım, Uğur ve Göktürk, İsmail (2008) “Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı”, http://kamuyonetimi.ksu.edu.tr/kategori_resimler/upload/KSU_UPLOAD19_123268.pdf (Erişim Tarihi:03.04.2015).